

ÅRSRAPPORT 2016

Sølen
verneområdestyre

Innhold

Forord	3
Verneområdene - status.....	3
Sølen landskapsvernområde	3
Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat.....	3
Aktører i verneområdet.....	4
Verneområdestyret	4
Verneområdeforvalter	5
Naturopsynet.....	5
Andre sentrale myndigheter	6
Rådgivende utvalg og administrativ kontaktutvalg.....	6
Sentrale dokument.....	7
Verneområdestyrets arbeid i 2016	7
Møter og befaringer	7
Saker.....	8
Økonomisk oversikt over midler disponert av verneområdestyret i 2016	8
Tiltak 2016	9
Skilting og merking av stier	9
Parkeringsplass i Misterdalen.....	9
Skoleopplegg	9
Utvikling av ny nettside – implementering av ny mal	9
Andre aktiviteter	10
Besøksstrategi og besøksforvaltning	10
Utvikling av forvaltningsknutepunkt	10
Informasjon	11
Andre møter og arrangement	11
Registrering av bygninger og anlegg	11
Forvaltningsplan for Jutulhogget.....	11
Tagging i Sølen.....	12
Geologisk feltarbeid v/Universitetet i Bergen.....	12

Forord

Sølen landskapsvernområde ble opprettet i 2011, Fuggdalen naturreservat ble opprettet i 2008 og Steinfjellet naturreservat ble opprettet i 2008.

I tråd med den nye forvaltningsordningen for nasjonalparker og andre store verneområder ble forvaltningsmyndigheten for Sølen landskapsvernområde delegert til et politisk sammensatt verneområdestyre med representasjon fra Rendalen kommune og Hedmark fylkeskommune ved Miljødepartementets vedtak av 15. mars 2013. Ved utnevnelsen av verneområdestyret vedtok også departementet egne vedtekter som fastlegger styrets mandat og rammer for arbeidet.

Ved brev av 17. august 2015 fra Miljødirektoratet ble Sølen verneområdestyre også delegert forvaltningsmyndigheten for Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat. Ikrafttredelse for delegeringen ble satt til 1. oktober 2015.

Verneområdeforvalter ble ansatt i 2014 og har kontorsted på kommunehuset i Rendalen.

Årsrapporten gir en samlet framstilling av verneområdestyret og verneområdeforvalter sitt arbeid, gjennomførte tiltak, møter og annen aktivitet.

Verneområdene - status

Sølen landskapsvernområde

Sølen landskapsvernområdet ble opprettet ved kongelig resolusjon 18. februar 2011 med hjemmel i lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Landskapsvernområdet ligger i Rendalen kommune og omfatter et område på 456,4 km²

Formålet med Sølen landskapsvernområde er å ta vare på et natur- og kulturlandskap med økologisk og kulturell verdi, med opplevelsesverdi og som er identitetsskapende. Området er i Hedmarkssammenheng et egenartet landskap med store naturkvaliteter og opplevelsesverdier, spesielt det karakteristiske Sølenmassivet med omkringliggende landskapsrom. Området har kvartærgeologisk verdifulle landskapsformer og forekomster, og det har områder og forekomster med betydelige verdier knyttet til kulturminner og kulturmiljøer, spesielt kulturminner knyttet til fangstvirksomhet. I formålsparagrafen påpekes det også at allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Fuggdalen naturreservat og Steinfjellet naturreservat

Fuggdalen naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 26. september 2008 med hjemmel i lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 8, jf. § 10 og §§ 21,22 og 23. Formålet med Fuggdalen naturreservatet er å bevare et barskogområde som et helhetlig økosystem med ulike skogtyper, et nedbørfelt med myrer, vassdrag og omkransende snaufjell samt naturlig forekommende vann- og landlevende arter. Fredningen skal ivareta spesielle naturtyper som raviner, bekkekløfter, kildeframspring med kildevegetasjon, gransumpskog og

bærlyngfuruskog. Området har særskilt vitenskapelig og pedagogisk betydning fordi det omfatter et helt nedbørfelt med begrensede tekniske inngrep.

Steinfjellet naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 26. juni 2009 med hjemmel i lov 19. juni 1970 om naturvern § 8, jf. § 10 og §§ 21,22 og 23. Formålet med Steinfjellet naturreservat er å bevare et skogområde som økosystem med alt naturlig plante- og dyreliv. Området utgjør en spesiell naturtype ved at det består av en lite påvirket naturskog med gammel furuskog med god kontinuitet i død ved, og det har særskilt vitenskapelig betydning ved at det inneholder flere sjeldne og sårbare arter.

Både Fuggdalen naturreservat (ca. 52 700 dekar) og Steinfjellet naturreservat (ca. 4 400 dekar) grenser inn til Sølen landskapsvernområde fra vest.

Aktører i verneområdet

Verneområdestyret

Bilde 1: Erik Ola Helstad (SNO), Ole Jakob Akre, Silje Mogstad Finstad, May Liss Sæterdalen, Marit Bjørnstad og Tollef Lau.

Verneområdestyret fram til mars 2016 bestod av følgende medlemmer:

Medlem	Varamedlem	Representerer
Karin Wiik, leder	Norvald Illevold	Rendalen kommune
Rune Granås	Randi Thorshaug	Rendalen kommune
May Liss Sæterdalen	Dag Rønning	Hedmark fylkeskommune

Verneområdestyret oppnevnt i mars 2016 består av følgende medlemmer:

Medlem	Varamedlem	Representerer
Silje Mogstad Finstad, leder	Marit Bjørnstad	Rendalen kommune
Ole Jakob Akre	Tollef Lau	Rendalen kommune
May Liss Sæterdalen	Bjørnar Tollan Jordet	Hedmark fylkeskommune

Arkivfunksjonen til verneområdestyret ligger hos Fylkesmannen i Hedmark og postadressen er:

Sølen verneområdestyre
Fylkesmannen i Hedmark
Postboks 4034
2306 HAMAR

Epost: fmhepost@fylkesmannen.no

Telefon: 62 55 11 86

Verneområdeforvalter

Styrets sekretariat består av verneområdeforvalter Hilde Nystuen med kontorsted på kommunehuset på Bergset i Rendalen. Forvalter ble ansatt 1. mars 2014 i en 100 % stilling, men har hatt omsorgspermisjon i 20 %. Forvalter er underlagt styret i alle saker, men er formelt ansatt hos fylkesmannen i Hedmark. Forvalter skal forberede saker for styret, drive informasjon og gjennomføre tiltak, samt holde kontakt med brukerne av områdene.

Naturopsynet

Naturopsynet er den utøvende og kontrollerende delen av forvaltningen av verneområdene. Naturopsynet kan ikke drive forvaltning, men skal følge opp miljølovgivningen og vedtak fattet av verneområdestyret og andre offentlige myndigheter. I tillegg skal oppsynet informere, veilede og gjennomføre tiltak og registreringer. Hovedansvarlig for naturopsynet i Sølen landskapsvernområde er Erik Ola Helstad, som er samlokalisert med verneområdeforvalter.

Naturopsynet har deltatt på en befaringsreise til fangstanlegg i Vesle Sølenskaret sammen med verneområdeforvalter og en seksjon fra Miljødepartementet 23. august. Oppsynet deltok også sammen med verneområdeforvalter på arrangement i Bullmuseet 30. juli. Det er gjennomført kontroll av motorferdsel (i hovedsak vinterstid) og ulovlig motorferdsel er et lite problem i disse verneområdene. Lovlig virksomhet i form av oppsyn, kjøring i forbindelse med transport til hytter og setrer og vedtransport gjør likevel at trafikken av snøskuter innenfor verneområdene er forholdsvis stor. Det er registrert noen tilfeller av ulovlig barmarkskjøring, spesielt tilknyttet elgjakt og uttransport av felt elg. SNO har også

gjennomført registrering av kjørespor på barmark og registrering av bygninger og anlegg innenfor verneområdet som er lagt inn i verneområdeloggen. Sølen landskapsvernområde ble plukket ut i forbindelse med oppfølging av kontrollplan på inngrep og byggeaktivitet i verneområder, hvor alle dispensasjoner gitt i tidsrommet 2014-2016 er kontrollert i felt, totalt 8 saker. Totalt er det foretatt 21 besøk og benyttet 129,5 timer av oppsynet i verneområdet. Det er også utført oppdrag med basis i nasjonal overvåking av rovvilt med spesielt fokus på bestandsregistrering av jerv og ekstensiv overvåking av kongeørn.

Ellers utfører SNO rene oppsynsoppgaver, informasjonsarbeid og gjennomfører tiltak for verneområdestyret. SNO utarbeider egne årsrapporter der dette gjennomgås.

Andre sentrale myndigheter

Det er også andre myndigheter som påvirker både bruk og tilrettelegging i verneområdet. Sølen landskapsvernområde, Fuggdalen og Steinfjellet naturreservater ligger i sin helhet innenfor Rendalen kommune. Kommunen har ansvaret for arealforvaltningen og god dialog er særlig viktig for innfallsportene og randsonene til verneområdet. Kommunen har myndighet etter plan- og bygningsloven og motorferdselloven. Ofte må brukerne ha løyve fra både verneforskrifta og generelt lovverk (plan- og bygningsloven og motorferdselloven).

Fylkesmannen i Hedmark hadde forvaltningsansvaret for verneforskriften fram til opprettelsen av verneområdestyret. Miljøvernavdelingen har erfaring og fagkunnskap som verneområdeforvalteren kan dra nytte av i sitt arbeid, og forvalteren deltar i fagsamlinger der dette er relevant. I tillegg har fylkesmannen klagerett på vedtak som blir fattet av verneområdestyret.

Fylkeskommunen er representert politisk i verneområdestyret. I tillegg har fylkeskommunen myndighet etter kulturminneloven og fagkompetanse knyttet til kulturminneforvaltning-, skjøtsel og restaurering.

Rådgivende utvalg og administrativ kontaktutvalg

Et rådgivende utvalg skal sikre involvering av ulike interesser i verneområdet; grunneiere og andre interessenter/organisasjoner. Det rådgivende utvalget skal ikke behandle enkeltsaker, men kunne gi råd til styret i saker som gjelder forvaltningen av verneområdet og være en kanal for brukerinteresser inn i verneområdestyret.

Det er ikke oppnevnt rådgivende utvalg for disse verneområdene, men det var planlagt å gjennomføre et fagseminar/Sølenseminar. Dette seminaret ble på grunn av arbeidet med besøksstrategi utsatt til i 2017.

Målet med seminar er å gi flest mulig økt kunnskap om forvaltningen av verneområdene, økt kunnskap om verneverdiene, utfordringene og muligheter. Dette er spesielt viktig i tidlig fase av lokal forvaltning og kort tid etter at området ble vernet.

Administrativt kontaktutvalg skal være et forum for å diskutere og avklare saker mellom kommune og forvaltning, samt fungere som en støtte til forvalter i planlegging/gjennomføring av tiltak. Verneområdeforvalter har hatt en god og tett dialog

med både kommunen og fylkeskommunen på mange saker i 2016. Det er en stor fordel å sitte i samme kontorfellesskap med kommuneadministrasjonen i Rendalen.

Sentrale dokument

Naturmangfoldloven ble satt i kraft 1. juli 2009, og erstatter Naturvernloven fra 1970.

Vedtaket fattet etter Naturvernloven er fortsatt gjeldende, men naturmangfoldloven har satt en del nye kriterier til saksbehandling (vurdering av miljørettslige prinsipper etter §§ 8-12) og generelle unntaksregler i verneforskriftene er erstattet av § 48 i naturmangfoldloven.

Verneforskriften for Sølen landskapsvernområde ble fastsatt ved vernevedtaket 18. februar 2011. Verneforskriften er juridisk bindende. Verneforskriften for Fuggdalen naturreservat ble fastsatt 26. september 2008 og verneforskriften for Steinfjellet naturreservat ble fastsatt 26. juni 2009.

Forvaltningsplan for Sølen landskapsvernområde ble godkjent i brev av 12. november 2015 med krav om noen mindre endringer. Det er ikke utarbeidet forvaltningsplan for Fuggdalen naturreservat eller Steinfjellet naturreservat.

Hovedformålet med forvaltningsplanen er å trekke opp retningslinjer og konkretisere felles mål for forvaltningen, slik at formålet med etableringen av verneområdet blir ivaretatt. En forvaltningsplan skal være veiledende og være et praktisk hjelpemiddel for å opprettholde natur- og kulturverdiene og fremme formålet med vernet. Den skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel og tilrettelegging. Det er videre et mål at forvaltningsplanen skal etablere gode rutiner for samarbeid og oppgavefordeling mellom aktører lokalt, regionalt og nasjonalt. Den skal bidra til avklaring av hvordan ulike verne- og bruksinteresser skal håndteres.

Verneområdestyrets arbeid i 2016

Møter og befaringer

Sølen verneområdestyre har i 2016 hatt 5 styremøter og 3 elektroniske møter.

Verneområdestyret deltok også på opplæringskurs for de nye styrene på Oppdal i mars og leder deltok på nasjonalparkkonferansen i Trondheim i november.

Dato	Møte	Sted
19.01.2016	Elektronisk møte	
01.02.2016	Elektronisk møte	
19.02.2016	Elektronisk møte	
14.03.2016	Opplæringskurs og verneområdestyremøte	Oppdal
11.05.2016	Verneområdestyremøte	Forvaltningsknutepunktet
30.06.2016	Verneområdestyremøte m/befaring	Forvaltningsknutepunktet
22.09.2016	Verneområdestyremøte m/befaring	Forvaltningsknutepunktet
02.12.2016	Verneområdestyremøte	Forvaltningsknutepunktet

Sølen verneområdestyre har hatt to befaringer knyttet til styremøter i 2016. Studieturen som var planlagt i oktober ble avlyst på grunn av sykdom og utsatt til 2017.

Saker

Styret har til sammen behandlet 31 saker i tillegg til referatsaker, drøftings- og orienteringssaker. Verneområdeforvalter behandlet 95 delegerte saker (motorferdsel på snødekt mark) for sesongen 2015/2016. Delegerte saker refereres styret i etterkant. Totalt er det behandlet 126 saker i 2016.

Oversikt over dispensasjonssaker fra verneforskriften behandlet av Sølen verneområdestyre:

Type saker	Antall saker i 2016
Bygg/endringer av bygg	5
Motorferdsel, snødekt mark § 48 NML	2
Motorferdsel, barmark	7
Motorferdsel, snødekt mark skiløyper/leiekjøring	1
Veggrøfter	1
Diverse	3
Vedtak om økonomi og drift	5
Andre saker og høringsinnspill	2
Vedtak om plan og planarbeid	2
Vedtak om tilrettelegging og tiltak	3
Totalt	31

Mer informasjon om sakene finnes i styrets protokoller som ligger på Sølen verneområdestyre sin hjemmeside. Alle vedtak ligger også ute på www.miljovedtak.no.

Økonomisk oversikt over midler disponert av verneområdestyret i 2016

Regnskapsoversikt for tiltak, planer og drift av Sølen verneområdestyre i 2016:

Post	Formål	Bevilget	Disponert
1420.31	Tiltaksmidler	180.000	178.647
1420.21	Drift styret	200.000	122.306
1400.21	Besøksstrategi	350.000	350.000
1420.85	Forvaltningsknutepunkt	330.000	288.966

Tiltak 2016

Verneområdestyret søker hver høst om tiltaksmidler som tildeles via SNO/Miljødirektoratet i de årlige bestillingsmøtene. Bestillingsmøtene er en prosess mellom verneområdestyret og SNO der styret melder inn behov for tiltak i verneområdet. SNO gjør deretter en vurdering ut fra styrets tiltaksplan og føringer i statsbudsjett samt strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder.

Ut over tiltaksmidlene brukes også personressurser i form av arbeidstid fra lokal SNO og verneområdeforvalter. Bestillingen ble vedtatt på møte i verneområdestyret i desember 2015, og revidert på styremøte i mars 2016 etter tildeling av midler. Sølen verneområdestyre ble innvilget en samlet tildeling på kr. 180 000 ekskl. mva på tiltaksmidler for 2016.

Oversikt over bruk av tiltaksmidler og personressurs i 2016:

Tiltak 2016	Forvalter arbeidstid	Regnskap ekskl.mva
Skilting og merking av stier, turkasser	X	11 886
Parkeringsplass i Misterdalen - grusing		11 135
Informasjon kulturminner – transport heller	X	1 734
Skoleopplegg	X	2 892
Reiselivskartlegging		67 000
Ny nettside	X	84 000
SUM		178 647

Skilting og merking av stier

Det er kjøpt inn stolper i 2016 og det er under bestilling retningskilt til hovedstiene i området. Skiltene settes opp i løpet av barmarksesongen i 2017 og 2018. Dette arbeidet vil også ses i sammenheng med besøksstrategien for området.

Parkeringsplass i Misterdalen

Parkeringsplassen i Misterdalen er ferdigstilt, og det ble kjørt på noe mer grus i 2016. Jostein Haugseth har på vegne av Markenvegen Veglag hatt ansvaret for prosjektet og det ble et bra resultat med fine parkeringslommer like ved stien opp til Sølen fra Misterdalen.

Skoleopplegg

Det er under utarbeidelse et skoleopplegg rettet mot mellomtrinnet som kan bli et årlig arrangement/undervisningsopplegg. Det er stort behov for økt kunnskap blant barn og unge om naturarven/naturverdiene lokalt.

Utvikling av ny nettside – implementering av ny mal

Det er under utvikling ny nettsidemal for verneområdene ved Snøhetta. Dette vil være en viktig informasjonskanal framover.

Andre aktiviteter

Besøksstrategi og besøksforvaltning

Verneområdestyret vedtok i møte 3. desember 2015 en prosjektplan for besøksforvaltning for Sjølen landskapsvernområde. Prosjektplanen legger vekt på gjennomføring av en ganske omfattende kartlegging av kunnskapsgrunnlaget. Det ble tildelt kr. 350.000,- til arbeidet i 2016. NINA fikk oppdraget med å gjennomføre en brukerundersøkelse for området og verneområdeforvalter har hatt ansvar for oppsyn med tellere og tømning av svarkasser gjennom sommeren. Det ble også satt opp turkasse på Akshaugen og Tannvola for å registrere antall besøkende til disse turmålene. I tillegg ble det igangsatt et arbeid på reiselivskartlegging, kulturminneregistrering, sårbarhetskartlegging av rovfugl og mulighetsstudie av informasjonspunkt/innfallsport for verneområdene ved Rendalen Bygdemuseum.

Bilde 2: Svarkasse ved Åkrådalen

Utvikling av forvaltningsknutepunkt

Sjølen verneområdestyre fikk tildelt kr. 330.000,- til utvikling av forvaltningsknutepunkt for Sjølen landskapsvernområde i 2016. Midlene ble brukt til oppussing og ombygging av kontorlokalene i kommunehuset på Bergset hvor verneområdeforvalter og lokal SNO er samlokalisert. Ombyggingen ble ferdigstilt i 2016. Det ble også benyttet noe midler til bildespill, informasjons- og formidlingsmateriell og en mulighetsstudie for utvikling av innfallsport til Sjølen landskapsvernområde ved Rendalen Bygdemuseum.

Informasjon

Sølen verneområdestyre har egen hjemmeside www.nasjonalparkstyre.no/solen. Her ligger det informasjon om verneområdeforvaltningen, oversikt over styremedlemmer, møtekalender og protokoll fra styremøter m.m. Det er også opprettet side på facebook og instagram for Sølen landskapsvernområde. På den måten henvender vi oss mer direkte til brukerne av området. I Rendalsnytt sitt sommernummer ble det orientert om brukerundersøkelsen som NINA gjennomførte i sommer.

Andre møter og arrangement

Verneområdeforvalter har deltatt på opplæringskurs for nasjonalpark- og verneområdestyrene (mars) og nasjonalparksamling (november) i regi av Miljødirektoratet, avdelingsmøter og samlinger hos Fylkesmannen i Hedmark og 2 regionale samlinger for forvalterne i Hedmark, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal (Vingelen og Røros).

I tillegg har verneområdeforvalter vært på flere befaringer for å bli bedre kjent i landskapsvernområdet. 30. juli deltok verneområdeforvalter sammen med SNO på arrangement/familedag i Bullmuseet. 23. august deltok verneområdeforvalter på befaring med en seksjon fra Klima- og miljødepartementet til rusefangstanlegget i Vesle Sølenskarret.

Bilde 3& 4: SNO og verneområdeforvalter deltok på familiedag på Bullmuseet 30. juli.

Registrering av bygninger og anlegg

Det er startet opp et arbeid med registrering av bygninger innenfor verneområdene. Dette arbeidet er utført ved hjelp av SNO og legges inn i verneområdeloggen.

Forvaltningsplan for Jutulhogget

Verneområdeforvalter har i 2016 bistått Fylkesmannen i Hedmark med å utarbeide forvaltningsplan for Jutulhogget. Det er avholdt 1 møte i forbindelse med planarbeidet i 2016. Feste utarbeidet en mulighetsstudie for Jutulhogget med fokus på informasjonsplasser, parkeringsplasser, stier og utsiktspunkt ved Jutulhogget. I tillegg har NINA gjennomført en brukerundersøkelse sommeren 2016. Verneområdeforvalter har fulgt opp arbeidet og hatt ansvaret for å tømme og se etter kassene. Forvaltningsplan for Jutulhogget forventes å være ferdig i 2017.

Tagging i Sølén

Det ble oppdaget tagging på en rekke større og mindre steiner langs hovedstien fra Gravåsen til Sølentoppen, samt på fast fjell på toppen av Sølén i høst. Taggingen ble utført i perioden 19.-23. september. Sølén verneområdestyre anmeldte saken, og saken skapte stor interesse etter medieoppslag. Forholdet er henlagt da det ikke framkom tilstrekkelig opplysninger til å identifisere gjerningsmannen.

Bilde 5 & 6: Tagging langs hovedstien til Sølentoppen.

Geologisk feltarbeid v/Universitetet i Bergen

Gjennom sommeren og høsten har to masterstudenter i geovitenskap fra Universitetet i Bergen hatt feltarbeid i Sølén i forbindelse med sine masteroppgaver. De har kartlagt hvilke løsmasser og landformer som er til stede i området. Dette forteller noe om de geologiske prosessene som har vært her og hvor gammelt landskapet er. Feltarbeidet har foregått i hovedsak i Sølenskarret, Sølenholet og nordre Sølenholet. Verneområdeforvalter deltok en dag på feltarbeidet sammen med studentene i september.

Bilde 7: Geologistudenter på feltarbeid i Sølenholet